

Nr 33.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående förbättring av den statliga växtkontrollen.

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 231, av herr *Björck* har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning angående förbättring av den kontroll över importen av växter, blomsterlökar m. m., som åligger statens växtskyddsanstalt, samt att Kungl. Maj:t må vidtaga de åtgärder eller för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden över motionen från lantbruksstyrelsen, styrelsen för statens växtskyddsanstalt och statens plantskolenämnd. Vid växtskyddsanstaltens yttrande fanns fogat ett av herr *Osvald* särskilt avgivet yttrande i ämnet.

Lantbruksstyrelsen har erinrat, att styrelsen i ett den 30 september 1947 dagtecknat utlåtande angående ett av styrelsen för statens växtskyddsanstalt framlagt förslag rörande vissa förändringar i huvudanstaltens organisation och utrustning i allt väsentligt tillstyrkt detsamma. Även om icke de i motionen berörda frågorna direkt framhållits i nämnda förslag, har styrelsen likväl ansett att, därest anstalten bereddes ökade resurser för effektivisering av sin verksamhet, anstalten komme att efter hand kunna taga befattning med i motionen framställda spörsmål. *Lantbruksstyrelsen* har därvid förutsatt, att det borde ankomma på växtskyddsanstalten, som kontinuerligt följde med växtimport förenad kontroll, att framlägga de förslag rörande förbättrade växtskyddsåtgärder, som erfarenheterna visade vara påkallade.

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt har uttalat, att de i motionen berörda frågorna icke syntes mogna att tagas under behandling av en parlamentarisk utredningskommitté. Styrelsen har såsom motivering härför anført i huvudsak följande.

Växtskyddsanstalten delar motionärens uppfattning, att en utbyggnad av sundhetskontrollen vid införsel av växter och växtdelar är behöflig. Detta har vid många tillfällen framhållits av anstalten, och dess framställningar i ämnet ha lett till successiva förbättringar, om ock i blygsam omfattning.

Man måste emellertid noga överväga, i vad mån fördelarna av olika kontrollåtgärder stå i rimligt förhållande till kostnaderna och till det med kontrollen oundvikligen förenade intrånget för handeln.

Som exempel kan framdragas den av motionären omnämnda körsbärsflugan, beträffande vilken kontroll vid införsel icke är föreskriven. Undersökning av importerade partier av en så ömtålig vara som körsbär skulle kräva en stor personal under den tid importen pågår och ändock oundgängligen verka försenande på transporten. Då dels körsbärsflugan sedan gammalt förekommer i Sverige — ehuru på andra värdväxter — och dels effektiva bekämpningsåtgärder enligt utländska uppgifter blivit utexperimenterade, torde man ha all anledning att ställa sig avvaktande med avseende på dyrbara och hindersamma kontrollåtgärder i samband med införseln av körsbär. På liknande sätt förhåller det sig med köksväxter utan rot eller underjordisk stamdel, vilka f. n. icke äro underkastade kontroll. Även dessa äro lätt förgängliga ting, som behöva snabbast möjliga transport. Att importen av även sådana produkter kan innebära risker, vill ingen förneka, men om dessa äro nog stora för att motivera för handeln allvarliga ingrepp bör noga övervägas, vilket bör ankomma på fackmännen i växtskyddsfrågor. Tyvärr är vårt land så starkt beroende av import av levande växter och växtdelar, att man icke kan hänsynslöst tillgripa huru rigorösa kontrollåtgärder som helst.

Även om det icke rimligen kan läggas den nuvarande kontrollverksamheten till last, att blodlusen inkommit till landet, eftersom den förekom här flera år innan någon inspektion kom till stånd, är det dock ofrånkomligt, att ingen, om än aldrig så noggrann undersökning kan skapa full säkerhet mot införande av farliga växtsjukdomar och parasiter. Desinfektion, huvudsakligen genom begasning med cyanväte o. d., har därför tagits i bruk i flera länder. Inom Europa ha begasningsinrättningar uppförts i två franska hamnstäder, och begasningsfrågan har av växtskyddsanstaltens chef diskuterats med chefen för den franska växtskyddstjänsten under en resa i Frankrike 1947. Hur stora fördelar dylika anläggningar än skulle erbjuda ur flera synpunkter, återstå dock en hel del detaljfrågor att vetenskapligt utreda, innan saken kan anses mogen att eventuellt tagas om hand av en parlamentarisk utredningskommitté.

Som en väsentlig brist i den nuvarande organisationen betecknar motionären »den ringa differentieringen av den statliga växtskyddsverksamheten». En boskillnad mellan det vetenskapliga och det praktiska verksamhetsområdet framhålles som eftersträvansvärd. Såsom styrelsen framhållit i den till Kungl. Maj:t i augusti 1947 överlämnade utredningen angående vissa förändringar i statens växtskyddsanstalts organisation och utrustning i vad angår huvudinstitutionen är det styrelsens — även av tjänstemännen biträdda — uppfattning, att en intim samverkan mellan forskning samt upplysnings- och kontrollverksamhet är till fördel för båda verksamhetsgrenarna. Denna uppfattning vidhåller styrelsen alltjämt. Motionären har framdragit skapandet av statens plantskolenämnd som bevis för en naturlig strävan att särskilja det vetenskapliga och det praktiska verksamhetsområdet. Häremot kan och bör invändas, att huvuduppgiften för plantskoleinspektionen är kontroll av sortäktheten hos fruktträd och bärväxter, inklusive grundstammar, plantornas form och utbildning m. fl. kvalitetsegenskaper samt givetvis också deras sundhetstillstånd. Det viktigaste kompetenskravet, som måste ställas på personalen vid plantskolekontrollen, är skicklighet i sortkännedom och praktisk plantskoleskötsel. Annorlunda förhåller det sig med den kontrollverksamhet, som har till väsentlig uppgift

att förhindra eller försvåra införseln och spridandet av sjukdomar och skadedjur. Av dess handhavare erfordras allsidig och grundlig växtpatologisk utbildning och permanent kontakt med den fortlöpande forskningen på det växtpatologiska området. En i möjligaste mån intim förbindelse mellan vetenskaplig och praktisk verksamhet är i detta fall något eftersträvänsvärt, icke tvärtom.

Motionärens önskan att få till stånd en permanent kontroll inom landet av alla viktiga kulturväxters hälsotillstånd har utan tvivel ett lovvärt syfte, men torde dock vara svår att till fullo förverkliga. Redan då fråga var om inrättande av kontroll beträffande fruktträdplantor, ville statsmakterna icke acceptera en *obligatorisk* kontroll utan valde att gå fram på frivillighetens väg. Härigenom restes visserligen intet hinder för att sälja av parasiter angripna fruktträd (undantag: blodlusen), men det bereddes å andra sidan möjlighet att vid inköp anlita sådana säljare, vilkas kulturer underställts *frivillig* statlig kontroll. Den som är angelägen om att erhålla friska trädplantor kan sålunda vända sig till de företag som anslutit sig till plantskolekontrollen. En motsvarande kontrollverksamhet kan tänkas genomförd för även andra växtslag, t. ex. prydnadsväxter, därest ett så stort intresse för saken förefinnes bland handelsträdgårdsmästarna, att dessa någorlunda allmänt äro hågade att ansluta sig till kontrollen och erlægga de för densamma bedrivande erforderliga avgifterna. En diskussion av denna sak synes i första hand böra upptagas mellan de intresserade yrkesmännen och statens växtskyddsanstalt.

Ledamoten av anstaltens styrelse, professorn *H. Osvald*, har i ett särskilt yttrande på anförda skäl ansett att styrelsen bort tillstyrka vidtagandet av åtgärder i motionens syfte.

Statens plantskolenämnd har anfört bland annat följande.

Statens plantskolenämnd delar motionärens uppfattning att importkontrollen vid införsel av växter och växtdelar i vissa avseenden borde utbyggas. Efter importspärrens införande i mars 1947 har livsmedelskommissionen för yttrande underställt plantskolenämnden inkomna licensansökningar för import av plantskolealster och därigenom har nämnden beretts tillfälle taga del av de importerade alstrens ursprung och värde. Åtskilliga ansökningar om import av fruktträd ha av nämnden avstyrkts och licens därför icke beviljats. Nämndens inspektör har vid upprepade tillfällen dessutom biträtt vid inspektion i tullen för att bilda sig en uppfattning om produkternas kvalitet. Nämnden har kunnat konstatera, att den inspektion, som utföres genom statens växtskyddsanstalts försorg, på ett ganska tillfredsställande sätt förhindrar införsel av svåra växtparasiter.

Motionären efterlyser en permanent kontroll inom landet av alla viktiga kulturväxters hälsotillstånd. En sådan kontroll skulle kunna vara till gagn men torde vara mycket svår att genomföra. Framför allt skulle handeln med hithörande alster avsevärt försvåras. De fördelar kontrollen skulle medföra torde icke stå i rimlig proportion till kostnaderna för densamma. Vid inrättandet av statlig plantskolekontroll, vilken dock endast omfattar fruktträd, bär- och nötbluskar samt fruktträdgrundstammar, ville statsmakterna icke gå med på en *obligatorisk* kontroll utan valde att stödja en *frivillig*. Genom införandet av denna kontroll restes icke något hinder mot försäljning av parasitärt skadade alster av hithörande växtslag, men möjlighet bereddes att vid inköp kunna anlita sådana plantskolor, vilkas odlingar underställts kontroll. Köpare, som äro angelägna om att erhålla friska fruktträd och

bärbuskar, kunna sålunda vända sig till plantskolor, som äro anslutna till plantskolekontrollen. En liknande kontroll av andra växter kan tänkas genomförd, men det synes vara lämpligast att denna fråga upptages till behandling först sedan närmare erfarenhet vunnits av den nyligen inrättade kontrollverksamheten.

Med hänsyn till det anförda har nämnden ansett sig icke böra yrka på företagande av en utredning i ämnet. Därest emellertid en sådan skulle komma till stånd borde emellertid vissa spörsmål rörande importen av plantskolealster jämväl beaktas.

Utskottet. Den i ärendet förebragta utredningen har bibringat utskottet den uppfattningen, att den statliga kontrollen över hälsotillståndet hos importerade växter och växtdelar, om än behäftad med vissa brister, fungerar i stort sett tillfredsställande. Utskottet förutsätter att styrelsen för statens växtskyddsanstalt, som enligt sin instruktion har till uppgift att i enlighet med utfärdade bestämmelser utöva kontroll och inspektion å växtskyddstjänstens område, skall ha sin uppmärksamhet riktad på de av motionären påtalade förhållandena och för Kungl. Maj:t framlägga de förslag till ändringar i gällande bestämmelser, som kunna anses påkallade.

Beträffande motionärens förslag om anordnande av en permanent kontroll av hälsotillståndet hos alla kulturväxter synes enligt utskottets mening ett dylikt förslag svårt att förverkliga. Vad angår trädplantor finnes för närvarande möjlighet för den, som önskar garanti för att få friska sådana, att hänvända sig till företag, som äro anslutna till den frivilliga statliga plantskolekontrollen. En dylik kontroll torde, såsom styrelsen för växtskyddsanstalten i sitt i ärendet avgivna utlåtande framhållit, kunna genomföras även för andra växtslag. Det synes utskottet som om det i första hand bör ankomma på styrelsen för växtskyddsanstalten att närmare överväga de förutsättningar som kunna finnas för anordnande av en sådan kontroll och att därefter för Kungl. Maj:t framlägga förslag i ämnet.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att chefen för jordbruksdepartementet i årets statsverksproposition vid anmälan av punkten rörande anslag till avlöningar vid växtskyddsanstalten (IX. H. T., p. 10) framhållit, att vissa utredningar verkställes i fråga om växtskyddsanstaltens organisation men att de förslag som därvid framlagts syntes böra ytterligare övervägas innan frågan underställdes riksdagen. Departementschefen har det oaktat, bland annat i syfte att i någon mån tillgodose de önskemål, som av jordbruksutskottet framförts vid behandlingen av vissa vid 1947 års riksdag väckta motioner angående utredning om utvidgning och effektivisering inom växtskyddets område, m. m. (utl. nr 53), ansett vissa smärre utbyggnader av växtskyddsorganisationen kunna vidtagas redan från och med nästa budgetår. I avvaktan på Kungl. Maj:ts slutliga ställningstagande till nämnda utredningar kan utskottet icke finna tillräckliga skäl föreligga, att

riksdagen nu hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning angående växtskyddsverksamhetens organisation.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att motionen I: 231 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Alfred Andersson, Nils Olsson, Hjalmar Nilsson, Svedberg, Björck och Holertz; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Vimmerby, Ericsson i Sörsjön, Carlström, Lundbom, Andersson i Surahammar, Gustafson i Dädesjö, Larsson i Karlstad och Jacobson i Vilhelmina.
